

Šolskega svetnika Ivana Koprivnika narodna za-vest in njegovi gojenci.

Spominu svojega vzgojitelja — M. W.

Blagopokojni Koprivnik ni bil le vstent učitelj, temveč tudi odločen Slovenec. Njegovim gojencem bodi v zglede njegov značaj, zglede pa bi se smel ob vr-linah tega vzornega moža tudi marsikateri srednješolski profesor.

Šolski svetnik Ivan Koprivnik je bil svojim gojencem pravi prijatelj, in rado-vojno je poslušalo njegovo dobro srce vse naše težnje tudi takrat, kadar smo mu tožili o narodni nestrpljivosti, zapostavlja-nju in celo o žaljenju slovenske narodnosti in Slovanstva sploh na mariborskem učiteljsku. Čut pravice in svobode materinega jezika je ob takih prilikah prevzel njegovo dušo in s pomočjo njegove avtoritete smo se njegovi gojenci uspešno prito-ževali proti rolničnemu sovražniku Slo-venec. Nekoč celo tako uspešno, da se je moral profesor N. vpričo letnika opravi-čiti za žaljivo rabljene besede in stvarno popraviti v letniku svoje predavanje o na-rodnostnem stanju Slovkov na Ogrskem.

Blagopokojnik je imel globokočutno narodno zavest in nikoli se ni sramoval ali pa se bal zavzeti za pravično narodno stvar na mariborskem c. kr. učiteljsku. Njegovi gojenci so se smeli k sicer jako strogemu profesorju zateči ob vsaki pri-liko, on se ni bal zastopati težnj sloven-skih dijakov.

Naklonjena je bila usoda slovenskemu štajerskemu učiteljstvu, da je poslala na c. kr. učiteljsku v Mariboru tako vrlega, odločnega in značajnega Slovenca Ivana Koprivnika. Dragi štajerski tovariši! Bodi si svest, kdo je bil tvoj učitelj, kdo ti je netil čut domoljubja in ponos, da si Slo-venec. Ako kreneš za njim v narodno-stnem oziru, počastiš najlepše njegov spo-min, najlepši venec položiš v svoji skrom-nosti na njegov sveži grob!

Spričo vseh težav, ki jih ima profes-or na takem zavodu, kakor je naše mo-ško učiteljsku v Mariboru, je dosegel Ivan Koprivnik vključ vsemu lepo odlikovanje: postal je šolski svetnik.

Ob njegovem umirovljenju naš je ve-selilo njegovo odlikovanje, ob njegovih go-mili pa se krči naše srce in mučne misli nas obhajajo, ker izgublamo naše naj-boljše moža.

Bodi mu slaven spomin!

Pogled nazaj in naprej.

Živimo v burnih časih. Smelo trdi-mo, da ostane leto 1913. v zgodovini na-šega naroda in Jugoslovanov sploh kot blesteča zvezda na nebu. Hudo je danes v socialnem življenju. Denarja ni; denar-na kriza mori in tlač človeško družbo; draginja je neznošna; političsko obnebj-e je mračno — huda nevihta preti — sve-tovna vojna grozi; narodi — zlasti av-strijski — so napojeni z medsebojnim so-vraštvom; političska morala je pod ničlo. Resni so časi, resno in preudarno mora biti tudi naše delo. Učiteljstvo ima važen poklic v človeški družbi: odgojevati naš narod in ga voditi v srečnejšo in boljšo bodočnost. Imeti moramo vedno pred oč-mi celoto našega naroda, njegovo srečo in blaginjo, ljubezen za domovino in do-mačo grudo, ljubezen za narodov jezik — in iskreno ljubezen za vse njegove sve-tinje — za svobodo zlato!

Danes so oči vsega sveta obrnjene na Balkan. Tu se gode neverjetne reči. Naši bratje po krvi so premagali kru-tega zatiralca — Turka. Mogočen in oša-ben je bil Turek, niti na misel mu ni pri-šlo pred začetkom vojne, da bo tako hi-tro ponižan — premagan — uničen. Kruto je sedaj maščevana vsa prelita kri, ma-ščevane so krivice, in zadošččenje uživa sedaj zatirani naš krvni brat. To je vesel pojav v sedanjih žalostnih dneh. Čudno se nam dozdeva vse to, a če pogledamo stvari do dna, vidimo, da so to posledice naravnega razvitka. Kje so dobili neki naši krvni bratje toliko moči za izvršitev tega velikanskega podjetja, ki mu zgo-dovina nima para? Oni so dobili moč v trpljenju in krivicah. Pred 523. leti je pridrl Turek iz Azije v Evropo. Osvojil si je polagoma Balkan ter je hodil plenit, morit in požigat nad 200 let tudi v naše kraje. Zgodovina nam pripoveduje ko-liko gorja so pretrpeli naši očetje, naša Avstrija in naši krvni bratje od krvoloč-nih Turkov. Danes je maščevano vse trpljenje in gorje! V trpljenju in krivicah so dobili moč naši krvni bratje. Trpljenje in krivice so jih združile, da so bili enega duha in ene misli za osveto. Kdor je bil z njimi, je bil njihov brat, kdor je bil zo-

per nje, pa izdajica. Gorje izdajici! Bežati je moral, drugače je bila smrt gotova. »Poturica je hušji od Turka!« je na Bal-kanu znan pregovor. Kdor je bil prijatelj Turkov je bil Poturica in izdajica. Zaradi neznošnih krivic in trpljenja je bilo Po-turic in izdajalcev čimdalje manj, zato so se pred nosom Turkov pripravljali na osveto — na boj, da ni ta niti slutil o moči Raje. Trpljenje in krivice so združili štiri mala kraljestva v velikansko, nepremag-ljivo moč, ki je zadala Turku smrten uda-rec.

Ali je bilo pri nas kaj bolje, kakor je bilo nekaj pod Turkom? Tudi mi čutimo gorje, trpljenje in neznošne krivice kot naši krvni bratje na Balkanu. Imamo svojo domovino, a nismo gospodarji sami, tujec nam reže namesto pravice — kri-vice. Noče dati našemu narodu šol za iz-obrazbo; noče enakopravnosti poznati v narodnih zadevah. Naš jezik zasramujejo, našo narodnost ponižujejo. Turek se ni brigal za šole, jezik in narodnost naših krvnih bratov na Balkanu, v tem oziru je vladala pod njim popolna svoboda. V tem oziru je torej pri nas slabši kakor pod Turkom.

Turek je sovražil kristjana kot psa in ga je tudi imenoval psa! Tujec je zase-jal pri nas v verskih zadevah ljuliko raz-dora, da se zaradi vere gledamo kot pes in mačka. Vsi smo sinovi enega naroda in smo skoraj brez izjeme ene vere — ka-toliki smo po imenu, a ne po delih! Kdor bere naše političsko časopisje, bi se moral razkrotiti zaradi nesloge krvnih bratov. Dlako iščejo v jajcu, liberalce zabrusi klerikalcu brezverstvo v obraz in nasprotno. »Kjer se pripravata dva, tretji dobiček ima,« pravi naš pregovor. Tujec ima do-biček in se porogljivo smeje v pest, ker mu ljulika rodi toliko obilega sadu. Veliko mreno ima na očeh, kdor ne vidi tega. Ravno zaradi vere vlada pri nas tako so-vraštvo in nesloga, da je vrag lahko ves-el. Klerikalec sovraži liberalca, čeprav mu vera veli ljubiti svojega bližnjega; nasprotno vidi liberalce klerikalca kot hi-navca, ki zlorablja vero v svoje sebične namene. Premalo trpljenja in krivic uživa-mo, zato smo še razdvojeni!

Najhujši boj bijejo proti učiteljstvu naprednega mišljenja. Ono je zasramo-vano od nasprotnikov zlasti glede vere. Prebacivajo mu, da je brezversko, svo-bodomiselno, ki pohujšuje mladino, nar-od in dela združuje, prepire in še mnogo drugega. Ali je pa to res? Ne, to je samo obrekovanje! Na tisoče ovadb je bilo pri šolskih oblastih proti učiteljstvu, a skoraj brez izjeme so bile zavrnjene kot laž. Za-nimivi so bili slučajji, kako so nasprotniki učiteljstva kovali ovadbe, iskali zločinov, podpirali otroke, krivo pričevali, den-uncirali in bili do skrajnosti škodoželjni — vse na verski podlagi. Kdor je bil kaj malega kriv, je bil izgubljen. Nastavili so mu nož na vrat: »Drži z nami ali si ob službo!« Premeniti je moral svoje prepri-čanje, postati je moral hinavec — Potu-rica, izdajalec svojega stanu! — Ti se zo-vejo sedaj katoliški učitelji! Hvala Bogu, s tem so se očistile naše vrste! Trpljenje in krivica dajeta moč! Preganjanje in storjene krivice so nas ožje združile v veliko, nepremagljivo silo, v avstrijsko učiteljsko slovensko organizacijo, ki šteje sedaj nad 28.000 članov. To je delavna veleila ki smo nanjo ponosni, ki ji zaupa-mo ter z njo stojimo in pademo. Pomilu-jemo novodobne katol. učitelje, ki so iz strahu pobegnili iz naše organizacije; one pa, ki so iz kruhoborstva in hinav-stva premenili svojo barvo — preziramo kot Poturice, ker so izdajice svojega stu-nu, ki jim je vera le sredstvo in stran-karstvo hinavska krinka. Sedaj triumfi-raje, ker uživajo protekcijo in Judežove groše draginjskih doklad. Mi se pa tola-žimo s tem, da je bil tudi Kristus prodan za 30 srebrnikov, je bil križan, je trpel do smrti, a so vključ vsemu ostali njegovi nauki. Nas veže zavednost, da trpljenje in krivice dajajo moč, ki prejal-slej vržejo ob tla tirane in stro okove kri-vice v prah!

Naši krvni bratje na Balkanu so pravo-slavne vere, so torej kristjani. Iz svoje vere in iz ljubezni do svoje zemlje so čr-pali moč od rodu do rodu — do sedanje zmage. Pri vsakem narodu je narodnost svetinja, ki jo je treba smatrati ko nedo-takljivo last narodne individualnosti. Ge-slo naših krvnih bratov je: »Za krst čast-ni in svobodo zlato!« Naša dolžnost je odgojevati naš narod v zmislu Slovan-stva in po zahtevah § 1. državnega šol-skega zakona, kakor smo to oficijalno in programatično izrekli na Zavezini skup-ščini v Novem mestu. Prisegi, dani šol-skim zakonom, ostanemo zvesti do zad-njega diha. S takim delom in tako vzgojo izbijamo svojemu smrtnemu nasprotniku

orožje iz rok. On ima vero le za vado in krinko razdora. S tem ponižamo Potu-rica, ki bahaško nosijo katoliško ime za svoj trehuh in korito. Napadali so nas po časopisih, sramotili nas, škodovali nam na časti in poštenju, jemali ugled, tožili in nas prezirali, a mi smo ostali trdni kot skala, zlomili so vse svoje orožje ob naši neupogljivi značajnosti! Njih je sram, ne upajo nam pogledati v oči, ker smo po-nosni na moralno zmago, smo ponosni na svoje uspešno delo in na svoj značaj. Sram jih je, še rujejo in bodo rovali proti nam, a mi se jih ne bojimo, ker se zave-damo, da je naše delo za narod pravo, plemenito in dobro, se zavedamo, da smo v trpljenju in krivicah potali močni, in smo gotovi, da krivice stare osveta, da je zmaga naša, a ne podlih duš!

V novejšem času so se izmislili nov napad v koledarju »Družbe sv. Mohorja«. To je delo podlih duš! Namen je prozo-ren: jemati nam ugled v obeh ljudstva, razglasiti nas za brezverce, pohujšljivce, veri in narodu nevarne. Vsega tega smo že vajeni. Pri tej priliki naj povemo, da je neki cerkovnik pisateljju te razprave iz-javil o knjigah »Družbe sv. Mohorja« zad-njih let sledeče: »V prejšnjih letih smo komaj čakali na knjige sv. Mohorja, sedaj pa niso nič več take, slabe so, da jih ne maram niti brati.« In taka je splošna sodba. Strankarstvo se ubija samo. Za nas je ta družba odslej mrtva in brez po-mena. Ako bi katero društvo pisalo o du-hovščini kaj podobnega, bi duhovščina kot en mož napovedalo društvu bojkot. Tako storimo tudi mi! Vera in klerikalna zagrizenost se ločita kot noč in dan!

Sijajna zmaga naših krvnih bratov je zmešala glave našim narodnim nasprotnikom. Vpijejo na vse grlo, da smo mi Jugoslovani postali dinastiji, prestolu in državi nevarni; predbacivajo nam ire-dentizem in panslavizem zaradi tega, ker se veselimo s svojimi krvnimi brati na Balkanu sijajnih zmag, se veselimo, ker je turška Raja postala svobodna. Ako so se smeli veseliti Nemci zmag 1870. l. nad Francozi, menimo, da imamo isto pravico se mi veseliti zmag naših krvnih bratov. S tem pa še ni rečeno, da smo mi odpadniki dinastiji, prestolu in državi ne-varni. Nasprotno, mi se zavedamo sedaj naših krivic, trpljenja, preganjanja in že-limo biti v naši državi z drugimi narodi enakopravni. Ker mi natančno plačujemo davke v krvi in denarju, zahtevamo svo-jih pravic, ki nam pripadajo. Naši pra-dedi so nam zapustili domovino, za ka-tero so prelivali kri in so trpeli neizre-čene muke v turški in tlačanski dobi.

Mi smo njih potomci, zlomili smo okove tlačanstva, smo srečno prebili do-bo narodne nezavednosti, smo stopili na lastne noge kot kulturni narod, in kot taki zahtevamo svojih pravic. Dovolj je trpljenja in krivic! Dovolj je tudi prostora za nas vse v Avstriji, mi ne želimo priti pod tvo vlado. Mi se veselimo zmag naših krvnih bratov, a želimo biti tudi mi svobodni kot oni v naši državi pod že-zlom in vlado Habsburškega rodu. Mi ne vpijemo »Heil Hohenzollern! Deutschland über alles!« Ne pojemo »Die Wacht am Rhein«. Tako vpijejo in pojejo isti, ki nam predbacivajo iredentizem in nelojalnost. Mi hočemo biti in ostati dobri Avstrijci, a zahtevamo enakopravnost in svojih pravic, ker se zavedamo svojih moči in ker nas družijo narodna zavednost. Na našo državo nas veže zgodovina, ljubezen do vladarja, naša domovina, pa tudi pre-stalo trpljenje. Krivic pa, ki smo jih do-slej uživali, nočemo uživati več!

Nekaj zelo čudnega je opažati sedaj tudi na naših političskih nasprotnikih. Va-jeni smo sicer pri klerikalcih na menjavo barv, a preobrat v sedanjem času nas je v resnici presenetil. Ljudje, ki so še pred kratkim razvpili vsakega naprednjaka za državi nevarnega, ako je govoril samo o Srbih, so postali čez noč Srbofilji. Pišejo ognjevite članke o Srbih in Jugoslovanih sploh, napadajo in pobijajo napačno vlad-no politiko, in tisti, ki so imeli narodnost za paganstvo, so sedaj skrajno narodni. Sedaj so popolnoma naših nazorov oni ljudje, ki so nas preganjali, črnili, obreko-vali. Ta velikanski preobrat! Ako jim dovolj glasno zatrobimo v ušesa, da so se prej motili, da so bili krivični — morda bodo kaj slišali? Morda nas bo skupno trpljenje in neznošna teža krivic zedinila kakor naše krvne brate na Balkanu? Da bi se to le čimpreje zgodilo! Resni so časi, resno naj bi bilo tudi naše skupno delo!

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

Trst sprejet za sedež laške univerze!

V pododseku za laško fakulteto je pro-fesor dr. Waldner stavil predlog, da se Dunaj kot sedež laške fakultete v zakoni-tem predlogu črta in je dejal, da se tudi njemu zdi zdaj Trst najbolj primeren.

Poslanec Masaryk, ki se je bil iz Bel-grad vrnil, je izvajal, da v laški univerzi v Trstu ne vidi nobene nevarnosti za Jugo-slovane, marveč meni, da bo ta fakulteta le pripomogla k zblizanju obeh narodov.

Pittoni je izjavil, da je jako vzrado-ščen, da vlada zdaj splošno razpoloženje za Trst in upa, da se bo tudi vlada temu prilagodila.

Pri glasovanju se je nato soglasno sprejel kot sedež univerze Trst.

Dr. Korošec, ki je v zadnji seji odsek zapustil, ker se vlada in druge stranke na jugoslovanske zahteve niso hotele ozi-rati, ni bil navzoč.

V laških krogih se z velikim poudar-kom kolportira nek članek »Corriere della Sera«, v katerem je rečeno, da je želeti, da avstrijska vlada, upoštevajoč pomen trozveze, ustreže laškim nacionalnim žel-jam v monarhiji.

Iz naše organizacije.

h Ptujsko.

Deželno »Slovensko učiteljsko dru-štvo« v Ljubljani ima svoj redni občni zbor dne 28. t. m. ob 10. uri dopoldne v »Na-rodnom domu«, prtiličje na desno. Poleg običajnih točk bo na dnevnem redu tudi razgovor: O naših okrajnih konferencah, poročja tov. L. Jelenc. — K prav mnogo-brojni udeležbi najvljudneje vabi odbor.

Društvo za zgradbo učiteljskega kon-vikta v Ljubljani bo imelo svoj letni občni zbor dne 28. t. m. ob 9. uri dopoldne v »Narodnem domu«, prtiličje na desno, z običajnim dnevnim redom. — K obilni ude-ležbi najvljudneje vabi odbor.

Štajersko.

Ptujsko učiteljsko društvo je sklenil pri svojem zborovanju dne 5. decembra odposlati enega člana učiteljskega društva o priliki sklepanja o gmotnem učiteljskem vprašanju v deželni zbor štajerski, kakor je storilo dalmatinsko učiteljstvo. Volil se je tovariš predsednik Ivan Klemenčič. Uči-teljsko društvo se obrača na Zvezo in to-variška društva, da storijo enake korake. Društvo se je obrnilo tudi na Zavezo, da ta zahteva zadošččenja od družbinega od-bora sv. Mohorja zaradi povesti »Preslep-ljeni in otiči« v družbinem koledarju 1913.

Učiteljsko društvo za celjski okraj ima v ponedeljek dne 6. januarja, ob 11. uri dopoldne v okoliški šoli celjski svoj občni zbor z nastopnim dnevnim redom: 1. Zapisnik. 2. Tekoče društvene zadeve in vprašalna skrinjica. 3. Poročila funkcionarjev, določitev članarine in listov, ki se naroče. 4. Volitev odbora za leto 1913. 5. Opombe k sestavljanju letnega računa krajnega šolskega zaklada; poročja Fr. Brinar. 6. Slučajnosti. Občni zbor je važen, to upoštevajte! Tisti, ki se že dlje časa niste dali nič videti, pridite vsaj sedaj Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo 5. t. m. Navzočih je bilo 16 to-varišev in 10 tovarišic. Kredsednik poz-dravi navzoče, posebno pa še goste: gđč. Visenjako, gđč. A. Lebarjevo, gđč. Drobničev in tov. S. Kerblerja ter jih vabi v delokrog organizacije. K društvu pristopijo tov. A. Lebar, Drobnič, S. Kerb-ler, Predsednik čestita novoimenovanemu nadučitelju tov. I. Gorupu na Polensaku. — Nato se prečita dopis Zveze glede pri-spevka učiteljskega društva. Zapisnik zad-njega zborovanja se odobri. Tov. V. Kaj-nih nam je podal obširno in vestno poro-čilo o zborovanju Zaveze. K točki »Iz vseh kotov našega okraja« je govoril predse-dnik tov. Klemenčič ter naš v splošnem seznanil z delovanjem učiteljstva ptujskega okraja. Tov. Klemenčič je govoril nato o našem žalostnem gmotnem stanju. Omenil je sankcijo zakona učiteljskih plač v Dalmaciji in na Koroškem ter podal pre-gled plač državnih uradnikov v Avstriji. Primerjal je tudi plače dalmatinskega učiteljskega društva s plačami na Štajerskem po vlad-nem osnutku »Lehrerbunda«. K temu po-ročilu se je sprejela resolucija: O priliki zasedanja deželnega zbora pošlje učiteljsko društvo za ptujski okraj svojega zastopnika v Gradec, da prisostvuje pri skle-panju o regulaciji učiteljskih plač. Voli se soglasno tovariš Klemenčič. — (Isto naj bi sklenila vsa učiteljska društva.) Sprejela se je nadalje soglasno tudi sledeča resolu-cija: Učiteljsko društvo naj se obrne na vodstvo »Zaveze«, da zahteva zadošččenje